

Bilaga: Information om avgörandepraxis och exempel – Tillämpningsanvisning 2/2021

Ersättning för bestående men betalas från och med den tidpunkt då den skadelidandes hälsotillstånd efter skadan har stabiliserats. Skadliga följder av en personskada har sedan år 2006 ersatts som ett tillfälligt men tills hälsotillståndet stabiliserats och därefter som ett bestående men. Ersättningen för bestående men fastställs alltså när de fysiska eller psykiska funktionsnedsättningar som ska ersättas har blivit bestående. Hälsotillståndet har stabiliserats när någon förändring till det bättre inte längre kan förväntas i den skadelidandes hälsa och det inte heller finns några medicinska metoder för att förbättra hälsotillståndet och avhjälpa funktionsnedsättningarna.

Tidpunkten för stabiliseringen bedöms från fall till fall utifrån skadans art och återhämtningen. I fråga om fysiska skador anses att hälsotillståndet i allmänhet stabiliseras ett år efter skadan eller den sista kirurgiska åtgärden. Det men som uppstår efter en hjärnskada kan inte alltid bedömas ens ett år efter skadan, utan ofta klarnar menets verkliga innebörd först efter flera års uppföljning. I fråga om psykiska skador är stabiliseringstiden i allmänhet minst två år efter att ett psykiskt men uppkommit.

Eftersom ersättningen täcker den skadelidandes funktionsnedsättningar under dennes förväntade livstid, beaktar ersättningen den skadelidandes ålder vid den tidpunkt då menet blir bestående. Ersättningen fastställs genom att först bedöma invaliditetsklassen och grundersättningen för denna klass enligt de ersättningsinstruktioner som nämnden fastställer årligen, varav görs åldersavdraget.

I nämndens tidigare avgörandepraxis betraktades den skadelidandes ålder vid tidpunkten för skadan som åldersfaktor vid skador som inträffat före år 2006. I samband med skador som inträffat senare betraktas den skadelidandes ålder vid tidpunkten för skadan ökad med ett år som åldersfaktor, det vill säga tillfälle då skadan blir bestående. Motiveringen till detta var att ett men under konvalescensstiden sedan år 2006 har ersatts som tillfälligt men och att ett funktionellt men i allmänhet blir bestående först ett år efter skadan eller efter behandling eller vård som orsakat menet.

När ett men har blivit bestående och kan bedömas för första gången, fastställs det bestående menet enligt den förordning om invaliditetsklassificering som gäller vid tidpunkten för den första bedömningen. Bedömningen ska göras omedelbart när den skadelidandes hälsotillstånd har stabiliserats så att ett bestående men kan bedömas tillförlitligt utifrån tillgängliga patientens journalhandlingar. I samband med trafikskador som inträffat år 2006 eller senare betraktas den skadelidandes ålder vid den tidpunkt då skadan inträffat ökad med ett år som tidpunkt då hälsotillståndet stabiliserats.

Även när ett men blir bestående först flera år efter skadan bedöms invaliditetsklassen enligt det beslut om invaliditetsklassificering som gäller vid när menet blir bestående.

Den skadelidande tillfogas skador till följd av en trafikskada år 2008. Personen återhämtar sig så att skadorna till en början inte orsakar några funktionsnedsättningar. Personen utvecklar dock olycksrelaterad artros som förorsakar funktionsnedsättningar som bedömdes vara bestående år 2021. Bestående men fastställs enligt det beslut om invaliditetsklassificering som gällde år 2021.

Men som förvärras senare

Om ersättningen för bestående men har betalats som en engångsersättning och menet i ett senare skede förvärras eller lindras, har senare ändringar av besluten om invaliditetsklassificering ingen inverkan på det ursprungligen betalade och bekräftade ersättningsbeloppet. Med andra ord kan en engångsersättning som betalats för bestående men inte ändras till nackdel för den skadelidande i ett senare skede när omständigheterna eller kriterierna för bedömning av ett men ändrats.

Den skadelidandes högra ben har amputerats till följd av en trafikskada år 2008. Ersättning har betalats enligt invaliditetsklass 6 med stöd av den då gällande förordningen om invaliditetsklassificering. Personen har fått en väl fungerande benprotes som helt klart förbättrar de nedre extremiteternas funktion. Även det vänstra benets tillstånd försämras senare till följd av trafikskadan så att den skadelidandes men på grund av funktionsnedsättningar i vänstra benet ska bedömas år 2021. Det försämrade tillståndet i det vänstra benet bedöms enligt invaliditetsklass 2. Enligt det beslut om invaliditetsklassificering som gällde år 2021 kan man i invaliditetsklassen för amputation av ben beakta nyttan av en protes så att minskningen kan vara högst två invaliditetsklasser, vilket innebär att invaliditetsklassen borde vara 4. Eftersom ersättningen för protetisering av nedre extremitet ursprungligen har fastställts enligt den då gällande förordningen om invaliditetsklassificering, ersätts den ytterligare olägenheten för den andra extremiteten enligt invaliditetsklass 2.

Ett men som förvärras senare ska ersättas enligt den skadelidandes ålder då menet som det förvärrade tillståndet orsakar har blivit bestående. Med andra ord är åldersfaktorn oavsett tidpunkten då trafikskadan inträffade den skadelidandes ålder vid det tillfälle då den ytterligare olägenheten tillförlitligt kan bedömas vara bestående och dess invaliditetsklass kan fastställas.

År 2003 har ersättning betalats enligt invaliditetsklass 3 till en skadad 42-årig person. Skadan förvärras år 2021 så att hos den nu 60 år fyllda skadelidande fastställs nya bestående funktionsnedsättningar enligt invaliditetsklass 4.

Som ersättning betalas ett ersättningsbelopp som motsvarar höjningen med en invaliditetsklass:

$$4\ 150\ € - [(60 - 18) / 100] \times 4\ 150 = 2\ 407\ €$$

Eftersom grundbeloppet för varje invaliditetsklass ökar från och med invaliditetsklass 15 kan man när menet som helhet överstiger invaliditetsklass 15 inte fastställa en tilläggsersättning som motsvarar lägre invaliditetsklasser för ytterligare olägenheter. I dessa invaliditetsklasser fastställs tilläggsersättningen enligt de grundbelopp som motsvarar den ytterligare olägenheten.

År 2003 har ersättning betalats enligt invaliditetsklass 15 till en skadad 42-årig person. Skadan förvärras 2021 hos den nu 60 år fyllda skadelidande så att invaliditetsklassen är 16.

Ersättning inv.klass 16 - inv.klass 15: inv.klass 1

I invaliditetsklass 16 uppgår grundbeloppet år 2021 till 73 040 € och i invaliditetsklass 15 till 62 250 €. Skillnaden mellan grundbeloppen som motsvarar försämringen är alltså 10 790 €. Detta belopp multipliceras med den skadelidandes åldersfaktor som motsvarar det förvärrade menet:

$$10\ 790\ € - [(60 - 18) / 100] \times 10\ 790 = 6\ 258,20\ €$$

Förskottsersättningar och beaktande av dem vid utbetalningen av den slutliga ersättningen

I fråga om dessa görs inga ändringar i ersättningsinstruktionerna. Av ersättningsbeslutet som gäller den ostridiga förskottsersättningen för bestående men ska framgå för vilket men samt vilka skador och funktionsnedsättningar förskottsersättningen betalas, och vilken invaliditetsklass som förskottsersättningen motsvarar. Som slutlig ersättning betalas skillnaden mellan den invaliditetsklass som fastställts i förskottsersättningen och den slutliga invaliditetsklassen enligt nivån för det år då den slutliga ersättningen betalas. Om förskottsersättningen har betalats ut utan att koppla ersättningen till någon invaliditetsklass ska förskottsersättningen avdras till nominellt belopp från den slutliga ersättningen.

Bestående kosmetiskt men

Eftersom ett bestående kosmetiskt men skadeståndsrättsligt är en del av ett bestående men, även om det i samband med trafikskador utgör ett separat ersättningsslag, tillämpas ovan nämnda principer gällande åldersfaktorn även på bedömningen av detta ersättningsslag. Även i dessa fall ska ersättningen fastställas när tillståndet har stabiliserats, det vill säga i allmänhet ett år efter trafikskadan. Precis som i de tidigare ersättningsinstruktionerna ska den tilläggsersättning som betalas med anledning av en väsentlig förvärring av ett bestående kosmetiskt men fastställas ett år efter ett ingrepp som förvärrat det kosmetiska menet enligt den skadelidandes ålder vid tidpunkten. Om ingen kirurgisk åtgärd har vidtagits betraktar man som den skadelidandes ålder när ersättningen bestäms den ålder vid vilken förvärringen har konstaterats.

För trafikskador som inträffat år 2006 eller senare betraktas den skadelidandes ålder vid den tidpunkt då skadan inträffat ökad med ett år, när bestående kosmetisk men orsakats av trafikskadorna eller av behandlingsåtgärder. Vid trafikskador som inträffat före år 2006 betraktas den skadelidandes ålder vid tidpunkten för skadan som åldersfaktor.¹ Om ett kosmetiskt men upptäcks först i ett senare skede eller förvärras med tiden betraktas som åldersfaktor:

- den skadelidandes ålder vid tidpunkten för skadan som orsakat det kosmetiska menet eller åtgärden som orsakat det förvärrade menet ökad med ett år eller
- den skadelidandes ålder vid tidpunkten då det kosmetiska menet eller det förvärrade menet stabiliseras, om orsaken till det kosmetiska menet inte är en behandlingsåtgärd

¹ Bilagan har uppdaterats 14.1.2022 för den del som gäller åldersfaktorn för trafikskador som inträffat före år 2006.